

прикордонної служби, митних органів та інших посадових осіб, що задіяні в управлінні кордонами.

Аналіз стандартів вищої освіти за якими здійснюється підготовка прикордонників свідчить про відсутність чітких нормативних вимог щодо формування антикорупційних компетентностей випускників за результатами навчання.

Виключенням є закріплення у Стандарті вищої освіти спеціальності 252 «Безпека державного кордону» (ступінь вищої освіти – бакалавр) результату навчання прикордонників: «слідувати стандартам Європейського кодексу етики правоохоронця та Національним нормам етики прикордонників, принципам дотримання прав людини, вимогам стандартів культури прикордонної служби та прикордонного контролю, принципам свободи та права; здоровому способу життя».

Практика реалізації вищезазначеної норми дає підстави стверджувати, що в освітньому процесі Держприкордонслужби запроваджено підхід згідно з яким формування антикорупційних компетентностей здійснюється в рамках окремих тем при викладенні навчальних дисциплін, як правило, юридичного чи гуманітарного спрямування.

Існуючий стан речей не може відповідати сучасним вимогам щодо підготовки прикордонників. Напрямами удосконалення організаційно-правових основ формування антикорупційної культури персоналу Держприкордонслужби України має стати закріплення антикорупційних компетентностей у стандартах вищої освіти та формування їх у рамках окремих спеціальних дисциплін, які охоплювали питання не тільки протидії корупції, а більш ширші аспекти, зокрема формування доброчесності у прикордонників.

Ілляшенко Олексій Володимирович,
заступник Міністра у справах ветеранів
України з питань європейської інтеграції,
кандидат юридичних наук;
Зарубей Вікторія Володимирівна,
професор кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, професор

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ПРОГРАМ У ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВО-ЛІКАРСЬКИХ КОМІСІЙ

В теперішні дні проблема корупції під час проходження військово-лікарської комісії (ВЛК) продовжує мати місце.

Згідно наказу Міністерства оборони України від 14.08.2008 № 402 «Про затвердження Положення про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України» військово-лікарська експертиза – це: медичний огляд допризовників, призовників; військовослужбовців

та членів їхніх сімей (крім членів сімей військовослужбовців строкової військової служби); військовозобов'язаних, офіцерів запасу, які призиваються на військову службу за призовом осіб офіцерського складу, резервістів (кандидатів у резервісти); громадян, які приймаються на військову службу за контрактом; кандидатів на навчання у вищих військово-навчальних закладах та військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів Міністерства оборони України (далі – ВВНЗ), учнів військових ліцеїв; колишніх військовослужбовців; працівників Збройних Сил України, які працюють у шкідливих та небезпечних умовах праці та залучаються до роботи з джерелами іонізуючого випромінювання (далі – ДІВ), компонентами ракетного палива (далі – КРП), джерелами електромагнітних полів (далі – ЕМП), лазерного випромінювання (далі – ЛВ), мікроорганізмами I–II груп патогенності, особливо небезпечними інфекційними хворобами; працівників допоміжного флоту Військово-Морських Сил Збройних Сил України (далі – ВМС Збройних Сил України); визначення ступеня придатності до військової служби, навчання у ВВНЗ, роботи за фахом; установлення причинного зв'язку захворювань, травм (поранень, контузій, каліцтв) військовослужбовців, військовозобов'язаних, резервістів.

Для проведення військово-лікарської експертизи створюються військово-лікарські комісії (далі – ВЛК), штатні та позаштатні (постійно і тимчасово діючі).

Штатні та позаштатні (постійно і тимчасово діючі) ВЛК (лікарсько-льотні комісії (далі – ЛЛК)) приймають постанови. Постанови ВЛК (ЛЛК) оформлюються свідоцтвом про хворобу, довідкою військово-лікарської комісії, протоколом засідання військово-лікарської комісії з визначення причинного зв'язку захворювань, поранень, контузій, травм, каліцтв у колишнього військовослужбовця [2].

Проходження військово-лікарської експертизи в подальшому тісно пов'язане з наданням статусу особи з інвалідністю внаслідок війни, що затверджується відповідними постановами Кабінету Міністрів України[1].

За результатами проходження військово-лікарської комісії (ВЛК), встановлюється придатність до військової служби, видає постанову ВЛК про причинний зв'язок захворювання, травм (поранень, контузій, каліцтв).

Військо-лікарської комісії існують в багатьох органах системи безпеки і оборони України і також мають свої особливості, пов'язані з корупційними ризиками. Особи які проходять військово-лікарську експертизу можуть бути як суб'єктами кримінальних правопорушень так і свідками і потерпілими. Також відповідні фінансово-економічні збитки несе держава, що впливає на її обороноздатність. При цьому, вивчення та аналіз Антикорупційних програм органів влади показав різну практику підходу до цього питання.

Так, вивчення та аналіз Антикорупційної програми Служби безпеки України на 2021–2024 роки, щодо корупційних ризиків в

діяльності військово-лікарських комісій вбачається, що в ній не визначено корупційних ризиків та заходів їх усунення, пов'язаних із діяльністю військово-лікарських комісій закладів охорони здоров'я СБ України.

Дослідження додатку 2 до Антикорупційної програми МВС України на 2020–2022 роки включені заходи із забезпечення інформування пацієнтів щодо можливості отримання безкоштовних ліків категоріями осіб, які мають право на їх отримання, порядку їх отримання та наявності, шляхом висвітлення на стендах, оприлюднення на офіційних веб-сайтах закладів охорони здоров'я, що належать до сфери управління МВС, а також забезпечення всебічного інформування щодо надання медичних послуг на договірних основах в закладах охорони здоров'я, що належать до сфери управління МВС.

Водночас заклади охорони здоров'я, що належать до сфери управління МВС, затвердили власні антикорупційні програми, здійснили оцінку корупційних ризиків та розробили заходи з їх усунення (мінімізації), у тому числі в діяльності медичних (військово-лікарських) комісій.

За результатами опрацювання Антикорупційної програми Держспецзв'язку встановлено, що група інвалідності особи, у тому числі ветеранам війни, які звільняються з військової служби Держспецзв'язку, встановлюється медико-соціальною експертною комісією на підставі постанови відповідної військово-лікарської комісії.

Таким чином, корупційні ризики в діяльності військово-лікарської комісії Держспецзв'язку в частині, що стосується звернень ветеранів війни для встановлення інвалідності відсутні.

У процедурі проведення військово-лікарської експертизи та медико-соціальної експертизи важливе місце займає якісна підготовка документації, а також наявність комунікації між лікуючим лікарем, представником лікарсько-консультаційної комісії (ЛКК) або військово-лікарської комісії (далі – ВЛК) та пацієнтом. Висновки медико-соціальної експертної комісії та встановлення групи інвалідності залежить від діагнозів, точного і правильного опису хвороби і висновку ЛКК (ВЛК). При цьому має місце суб'єктивний фактор, коли лікар може по-різному визначити міру втрати здоров'я/описати хворобу і, як наслідок, в одному випадку хворий отримує II групу інвалідності, в іншому випадку III групу інвалідності. Це професійна специфіка, яку важко контролювати.

Тому можна зробити висновок, що передбачення корупційних висновків в Антикорупційних програмах є одним із основних механізмів для отримання законності в цій сфері діяльності.

Список використаних джерел

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2014р. № 413 «Про затвердження Порядку надання та позбавлення статусу учасника бойових дій осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення чи у

здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації в Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення».

2. Наказ Міністерства оборони України від 14.08.2008р. № 402 «Про затвердження Положення про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України».

Книженко Оксана Олександрівна,
професор кафедри кримінального права
та кримінології Навчально-наукового
гуманітарного інституту Національної
академії Служби безпеки України, доктор
юридичних наук, професор

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ САНКЦІЇ ЗА КОРУПЦІЙНІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ВСТАНОВЛЕННЯ

Питання запобігання корупції було й залишається актуальним не тільки для нашої держави, а й для міжнародної спільноти також. Наслідки, які спричиняються людини, суспільству, державі вчиненням корупційних діянь, змушують переглядати засоби щодо їхнього запобігання. Зокрема, відносно недавно до кримінального законодавства України були внесені зміни стосовно карності корупційних кримінальних правопорушень. Йдеться про ухвалення закону «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14 жовтня 2014 року. Саме цим законом було посилено заходи щодо кримінальної відповідальності за корупцію. Так змінилися редакції ст. 45–48, 69, ч. 1 ст. 75 Кримінального кодексу України (КК України). За скоєння корупційного кримінального правопорушення на сьогодні неможливо звільнити особу від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям, примиренням із потерпілим, передачею особи на поруки, а також у зв'язку зі зміною обстановки. Також неможливим є й призначення покарання нижче за нижню межу (ст. 69 КК України). Не дозволяють зазначені зміни застосовувати звільнення від відбування покарання з випробуванням у разі засудження за вказані правопорушення.

Серед позначених заходів кримінально-правового реагування найбільш дискусійним є застосування звільнення від відбування покарання з випробуванням.

Нині склалася ситуація, при якій законодавець дозволяє застосовувати звільнення від відбування покарання з випробуванням, звільнення від кримінальної відповідальності, а також призначення покарання нижче від найнижчої межі за більш небезпечні кримінальні правопорушення, внаслідок яких або неможливо відновити порушене право або його відновлення матиме відносний характер. Наприклад, особа вчинила вбивство за кількох пом'якшуючих обставин. Санкція